

ChristenUnie

Algemene beschouwingen

Perspectiefnota 2020-2023

Gemeenteraad Dalfsen

WOELIGE BAREN...

Voorzitter, collega's, zoals u weet is Gemeentebelangen voorstander van een structureel sluitende begroting.

Met de voorliggende perspectiefnota lijkt dit een moeilijke opgave te worden. We stevenen af op een structureel jaarlijks te kort voor de komende 4 jaren van ongeveer 2,8 miljoen tot 3,2 miljoen.

Dit komt niet helemaal als donderslag bij heldere hemel en vorig jaar hebben we dan ook de zeilen bijgezet door een eenmalige OZB verhoging in te voeren van 5%, welke jaarlijks doorwerkt.

Dalfsen heeft altijd keurig op de centen gepast, met ook nog eens een hoog voorzieningenniveau en een lage lastendruk. Maar ... er verschijnen donkere wolken aan de horizon, door onzekere factoren waar we weinig tot geen invloed op hebben en die ons financieel behoorlijk raken.

We noemen enkele grote onzekerheden: Door: 1. de ontwikkelingen in het sociaal domein (komen we later in deze beschouwingen op terug) 2. de gevolgen van de nieuwe CAO, 3. de grondexploitatie (waarschuwing accountant), 4. de herinrichting van het gemeentefonds in 2021, 5. de kosten van beschermd wonen, 6. areaaluitbreiding wegennet i.v.m. de nieuwe N340 en 7. de opgave duurzaamheid en milieu, komen we in onrustig vaarwater terecht.

Voor nu ligt de stevige tanker, genaamd Dalfsen, nog op koers maar we zullen moeten bijsturen om de kop boven water te houden.

Bij de begroting spraken we nog van tegenwind maar met de gevolgen van de jeugdzorg, kunnen we wel zeggen dat we in een storm van in financieel zwaar weer terecht zijn gekomen. De kosten van jeugdzorg en de WMO stijgen explosief. De kosten van het sociaal domein drukken zorgelijk op de uitgaven. Doordat er minder geld vanuit Den Haag beschikbaar is en de kosten zo explosief stijgen is bijsturing zeer snel gewenst. We zullen maatregelen moeten nemen om het tij te keren en om ieder geval de komende jaren stabiel te blijven.

We zijn blij dat het college een taskforcewerkgroep in het leven heeft geroepen, die met de interne scan als leidraad, gaat onderzoeken waar we wettelijke taken en niet wettelijke taken, wel of niet met een plus uitvoeren. Wordt de Raad hier nog verder bij betrokken of tussentijds bijgepraat alvorens de begrotingswijziging hierop tafel komt? **1**

Overigens een compliment is op zijn plaats voor de snelle invoering van deze werkgroep. In de stukken zien we een reeds aangepast investeringsplan en de zogenaamde was/wordt lijst, waarmee een eerste aanzet wordt gegeven om investeringen verder in de tijd weg te zetten. Ook komt de werkgroep met eventueel te behalen inkomsten zoals de OZB. Eigenlijk kunnen we spreken van het totale pakket aan uitgaven en inkomsten.

De wethouder heeft in de technische sessie toegezegd dat de werkgroep komt met voorstellen die we dan ook met belangstelling tegemoet zien. We vinden dit een prima concrete ingezette actie. We verzoeken het college om dit wel te blijven monitoren. **2**

Aan de hand van de 5 gestelde vragen door het college, willen wij onze vaarrichting meegeven voor de komende jaren en natuurlijk richting de begrotingsvergadering in november a.s.

Vraag 1 (in welke mate bent u bereid risico's te nemen en reserves aan te wenden)

Als Gemeentebelangen willen we beperkt risico nemen en ook beperkt reserves aanwenden. De raad heeft destijds aangegeven dat een ratio weerstandsvermogen voor Dalfsen minimaal een 2 moet zijn. Nu is het 4,9 (jaarrekening 2018). Een daling naar 3 lijkt ons realistisch, en is nog steeds uitstekend. Door het forse verlies op jeugd en de WMO, en de eerder genoemde onzekerheden zullen we duidelijke denkrichting moeten aangeven aan het college voor de komende periode.

Vraag 2 (Bent u bereid om uw ambities bij te stellen?)

Wij zijn bereid om onze ambities bij te stellen door deze ambities in beperkte mate in fases door te voeren en kosten te pareren en ook te faseren.

We stellen voor om de stelpost Rijk/ ambitie raad te halveren, waardoor we in 2022 en 2023 uitkomen op € 500.000,= in plaats van € 1.000.000,=

We zouden ook bijvoorbeeld het kunstwerk van de Spil kunnen laten vervallen. Dit staat nu in de begroting voor de buitenruimte en zou dan 60.000 opleveren. Ook kunnen we wensen schrappen en de onvermijdelijke zaken door laten gaan.

Vraag 3 (Hoe kijkt u aan tegen aanpassing ambitieniveau van bestaand beleid).

Als we onze ambitie kunnen bijstellen, is het ook zeker gewenst om het bestaand beleid nog eens goed tegen het licht te houden. We hebben daar al eerder de stofkam doorgehaald maar misschien zitten er nog overbodige uitgaven in.

Wij hebben nu veel wettelijke taken die met een plus worden uitgevoerd. Ook voeren we niet-wettelijke taken uit. Waar ligt nog ruimte om dat te beperken? Ons advies aan de werkgroep en het college zou zijn om nog eens goed te kijken naar ons bestaande beleid en terug te komen met een duidelijke analyse. **3**

Vraag 4 (Welke keuzes wilt u maken ten aanzien van sociaal domein)

Voor de keuze ten aanzien van het sociale domein hebben we onlangs met elkaar scenario 3 vastgesteld. Er zijn veel ontwikkelingen de afgelopen jaren en het wordt tijd om kritisch te kijken. Waarschijnlijk kan hierin nog wel een efficiëntieslag gemaakt worden. Waar doen we meer dan we moeten doen? We willen in september graag duidelijkheid over "Grip op jeugdzorg" en bij de 2^e bestuursrapportage openheid van zaken. **4**

In 2020 wordt het abonnementstarief voor de algemene voorziening verlaagd, dit kan een sterk aanzuigende werking tot gevolg hebben. Hier moeten we als gemeente goed en tijdig op anticiperen door het toegangsbeleid aan de voorkant goed op orde te hebben. **5**

We moeten waken voor overbezorgdheid met het risico op betutteling. In dat kader vragen we ons af hoe zinvol het is om alle inwoners van 75+ vanuit het project Lang Leve Thuis te bezoeken? Dat zou eventueel ook een taak kunnen zijn voor andere instanties zoals Saam en kerken.

We zijn er van overtuigd dat een efficiëntieslag gemaakt kan worden, zonder dat cliënten tussen wal en schip raken. Ook hier zullen we moeten bijsturen om dit te borgen.

Vraag 5 Hoe kijkt u aan tegen de inkomstenkant versus de OZB verhoging?

Aan de inkomstenkant kunnen we een OZB verhoging niet bij voorbaat uitsluiten. Bij de kostendekkendheid vragen we om de leges nog eens onder de loep te nemen. **6** Dit zou de werkgroep ook mee kunnen nemen.

Diverse andere vragen die nog bij ons leven zijn:

Wat doen we met motie Vechtzone? Onderzoek kost 50.000,= maar dit bedrag is incidenteel en na onderzoek weten we in ieder geval wat de mogelijkheden zijn en wat e.e.a. gaat kosten. blz 28 **7**

Dalfsen is nu bezig met het centrumplan, volgens de informatieavond gaat dit een plan worden dat in 10 jaar wordt uitgevoerd. We vinden de winkelstraat het visitekaartje van het dorp Dalfsen maar we zijn bang dat dit als een van de laatste zaken aan de orde gaat komen. We vragen het college dit slim aan te pakken en eventueel in combinatie met andere (bouw) werkzaamheden te laten plaatsvinden. **8**

De rotonde Kampmansweg willen we opschorten in de tijd en in combinatie met het onderliggend wegennet t.a.v uitbreiding en ontwikkelingen van Oosterdalfsen, de Haersolteweg en rotonde Bontekamp in een totaalvisie bekijken, en niet in kleine, aparte oplossingen/deelplannen. **9**

We vinden het belangrijk dat we oog houden voor de kleine dingen die er toe doen, zoals de fontein in het 'Waterfront'. Deze is al geruime tijd buitenwerking. Vooral nu met mooi weer zou iedereen hiervan moeten kunnen genieten. Het moet geen soap worden zoals de lift bij het gemeentehuis. Wat gaat het college er aan doen om dit waterfeest weer te laten bruisen? **10**

We zullen misschien verstandiger en slimmer met klimaat en duurzaamheid moeten omgaan. De euro's die uitgegeven worden, moeten ook terugvloeien. We gaan hier in september en oktober mee aan de slag. In hoeverre zijn er concrete plannen gemaakt voor klimaatadaptatie? **11**

Bij het hoofdstuk Economie troffen we een blanco bladzijde aan, er zijn geen mutaties. We vragen om hier blijvend aandacht voor te houden. Door goede bedrijvigheid blijft onze samenleving vitaal en werpt het haar vruchten af op het verenigingsleven en alle bijkomende facetten waar de gemeente Dalfsen wel bij vaart....

Ook zijn ondernemers vaak vindingrijke mensen die gewend zijn om bij te stellen, te participeren en zijn vindingrijk. Wie weet kunnen we daar als gemeente nog wat van leren en ons voordeel mee doen. Wordt hier door de werkgroep ook naar gekeken? **12**

Voorzitter, tot slot willen we iedereen bedanken die heeft meegewerkt aan deze perspectiefnota. Het is een overzichtelijk en goed leesbaar document. We zijn erg benieuwd naar de voorstellen van de werkgroep waardoor we keuzes kunnen maken bij de begroting.

Natuurlijk zijn we er op gericht om het jaar financieel neutraal af te sluiten maar misschien moeten we de touwtjes iets laten vieren om weer op koers te komen richting een begroting waarin het evenwicht in de meerjarenraming wordt hersteld.

De fractie van Gemeentebelangen,

Jos Ramaker, Hans Ellenbroek, Herman Kleine Koerkamp, Gerard Jutten,
Jolande Upper, Ingrid Kappert, Wim Pessink, Wim van Lenthe en Inge Haarman

“Dalfsen zit in onrustig vaarwater”

Voorzitter,

Allereerst dank voor iedereen die meegewerkt heeft aan de totstandkoming van deze nota.

Dalfsen heeft te maken met een opdrogend stuwmeer. De reserves drogen op. Het vaarwater is wat onrustig. We hebben iets minder mogelijkheden dan dat we in het verleden gewend waren. Maar er is geen reden voor paniek. We bedoelen te zeggen dat we maatregelen willen nemen om ruimte te creëren voor zaken die we écht belangrijk vinden. Investeren voor de langere termijn, voor onze kinderen! Zoals u van het CDA gewend bent!

Opnieuw moeten we keuzes maken! Welke keuzes willen wij als CDA maken?

Afgelopen jaren zijn wij deze perspectiefnota aangevlogen, met de gedachte: wat vinden wij belangrijk en waar willen wij extra op inzetten.

Gezien de tekorten hebben we nu met name gekeken: wat willen we écht en wat kan er een tandje minder om toch een mooie gemeente te blijven met een sterke samenleving, een eerlijke economie en waar iedereen mee kan doen. We hebben kritisch gekeken naar de incidentele uitgaven en welke uitgaven jaarlijks terugkomen in onze exploitatie. We hebben een buffer in onze reserves, eenmalig negatief begroten, vinden wij geen probleem. Met die gedachte dat onttrekking uit de reserves alleen verantwoord is, als daarmee beleid wordt gefinancierd waardoor er structureel op een hoger niveau ambities worden gerealiseerd. In feite kan dit dan worden gezien als investeren. Populair gezegd: “je haalt geld van je spaarrekening om een nieuwe warmte-installatie te kopen en niet om de maandelijkse energie nota te betalen”.

Met die gedachte om de opgave die we hebben in principe niet bij onze inwoners neer te leggen door een dam te bouwen die we ozb-verhoging noemen. We willen voorkomen dat de dam een te grote drempel wordt voor onze inwoners.

Investeren in duurzaamheid en het verduurzamen van onze eigen gebouwen ondersteunen wij dan ook als hier voor de toekomst structureel minder kosten of hogere opbrengsten tegenover staan.

Kijkend naar de lijst met wensen van grote projecten, mag wat de CDA-fractie betreft gekeken worden naar de toegevoegde (maatschappelijke) waarde. Is het alleen maar kwaliteitsverbetering van de omgeving? Dan mag het wat ons betreft uitgesteld worden. Eén uitzondering: de centrumvisie Dalfsen. Wij zijn van mening dat Dalfsen toe is aan een vernieuwd centrum, dat dit gefaseerd gebeurt de komende jaren vinden wij prima.

Wij zijn medeondertekenaar van de motie Vechtzone en vinden dit ook zeker het onderzoeken waard, maar de opdracht was vooral om aan te haken en niet om voorop te lopen, Kan het college ons meenemen in de gekozen aanpak? <1>

Onlangs zijn we gestart met de bestuurlijke vernieuwing. Laat duidelijk zijn, de CDA-fractie vindt participatie van onze samenleving heel belangrijk en daarom zien wij graag dat initiatieven vanuit de samenleving opgepakt worden. Toch vragen wij het college en de raad om dit traject sober en doelmatig aan te vliegen, zodat de kosten zo laag mogelijk blijven.

Wij hebben meerdere gebouwen in eigendom, de CDA-fractie is van mening dat we ons af moeten vragen of dit gewenst is. Aankopen ivm komende ontwikkelingen prima, maar daarna wat ons betreft zo snel mogelijk weer van de hand doen, wij zijn geen vastgoedmakelaar. Met betrekking tot het 't Olde Gemientehuis in Nieuwleusen zouden wij het voor de Nieuwleusenaar erg jammer vinden als de mogelijkheid als trouwlocatie zal verdwijnen. Maar hebben wij er geen moeite mee als de Gemeente geen eigenaar meer is van het gebouw. Ziet het college mogelijkheden om het gebouw te verkopen met behoud van de trouwlocatie? <2> Welke gebouwen zou de Gemeente op termijn nog meer van de hand kunnen doen? <3>

De CDA-fractie heeft al eerder aangegeven dat wat ons betreft het beheer van de openbare ruimte een tandje minder kan. In verband met de opgave rondom biodiversiteit lijkt ons dit een win-winsituatie. Het hoeft allemaal niet zo strak. De natuur mag wel iets meer vrijgelaten worden. Wel met de veiligheid als randvoorwaarde. Dus moet er wel rekening gehouden worden met bijvoorbeeld zichtlijnen en overlast door de eikenprocessierups. Deelt het college deze mening? <4> Wat de CDA-fractie betreft kunnen we dan besparen op arbeid en materieel. Want wij zijn nog steeds van mening dat het materieel van onze buitendienst wel een tandje minder kan. Natuurlijk staat ook de veiligheid van onze medewerkers voor op. Daarnaast moeten we ons goed afvragen, of we alle machines zelf aanschaffen om het zelf te doen? Of kunnen we sommige werkzaamheden uitbesteden? <5> We beseffen ons terdege dat het hier ook om medewerkers van Dalfsen Werkt gaat, die opgave blijft.

Maar met de areaaluitbreidingen door de vechtdalverbinding en nieuwbouwwijken zien wij hier zeker mogelijkheden.

Veiligheid en gezondheid is een groot goed wat de CDA-fractie betreft. Wij ondersteunen dan ook nog steeds de aanleg van veilige fietsroutes van en naar onze mooie gemeente Dalfsen. Wel zijn wij van mening, dat we hier zoveel mogelijk aansluiten op bestaande fietspaden en wegen. Dus geen goed functionerende asfaltlagen of straatwerk vervangen als dit alleen om een eenduidig straatbeeld gaat. Dit gaat de CDA-fractie qua investeringen écht te ver. Wil het college toezeggen hierin mee te gaan bij toekomstige ontwikkelingen? <6>

Afgelopen periode hebben we veel gesproken over de aanpassing van de Rondweg. De CDA-fractie is van mening dat we alleen lichte optimalisatie aanpassingen moeten verrichten, als dit leidt tot verbetering in de beleving van de veiligheid. Anders wachten tot na ontwikkeling Oosterdalfsen en Vechtzone, om te voorkomen dat we nu loze investeringen doen, terwijl er op termijn misschien fundamentele keuzes gemaakt moeten worden.

Wij staan voor een eerlijke economie, we moeten dan ook blijven sturen op de langere termijn. Kansen pakken die goed zijn voor onze ondernemers en inwoners (werkgelegenheid). Dit betekent fijn wonen en werken in de Gemeente Dalfsen. Gericht investeren in grond voor nieuwbouw en industrie ondersteunen wij dan ook van harte. Wel worstelt de CDA-fractie met het feit, dat dat onze inwoners onvoldoende aan bod komen voor een kavel. Graag zouden wij zien dat onze eigen inwoners en dan vooral de jongeren die geworteld zijn in onze samenleving, de mogelijkheid krijgen om een geschikte woning te vinden in hun eigen woonplaats. Dit om de kernen leefbaar te houden. Ziet het college mogelijkheden om iets te regelen voor onze eigen jongeren? <7> Fijn wonen is voor iedereen belangrijk, dit geeft rust. De CDA-fractie ondersteunt dan ook dat het noodzakelijk is elke vrijkomende inbreidingslocatie nabij de voorzieningen te bestemmen voor kwetsbare doelgroepen op de woningmarkt. Hier heeft de CDA-fractie de laatste tijd veel aandacht voor gevraagd.

De Kulturhusen hebben een belangrijke functie in onze kernen. Het zijn de plekken waar mensen samen komen, waar ze ondersteuning kunnen krijgen en informatie kunnen halen. Dat er gewerkt wordt aan een Governance rondom Kulturhusen vinden wij een goede zaak, we moeten grip houden op de Kulturhusen en ze ondersteunen in het bedrijfsmatig denken. Dit bedrijfsmatig denken, mag wat ons betreft ook ingezet worden bij onze openluchtwembaden. Waar kunnen we middelen genereren of bezuinigen om de exploitatie te verbeteren? <8>

Goed onderwijs en kansen voor onze kinderen begint in de basis. Wij ondersteunen dan ook de uitwerking van de visie op integrale kindcentra en het integrale huisvestingsplan. We ervaren nog steeds krimp van het aantal leerlingen en zien versnippering van het aanbod. Op veel scholen wordt nu buitenschoolse en peuteropvang aangeboden om leerlingen naar de scholen te trekken, wij vragen ons af of dit een gezonde situatie is? Of dat dit tijdelijke verschuivingen zijn die niet

toekomstbestendig zijn. Investeren daar waar synergievoordelen te behalen zijn vinden wij dan ook een gezonde ontwikkeling.

Als gevolg van de decentralisatie hebben we nog steeds geen goede grip op de kosten in de jeugdzorg en de participatiewet. We zien de kosten bij de WMO stijgen door de steeds ouder wordende inwoner. Dit zijn open-einde-regeling, waar we alleen aan de voorkant, doormiddel van preventie op kunnen sturen. De CDA-fractie vindt de aandacht die deze doelgroep vraagt belangrijk. We kunnen wel kritisch kijken naar het hoe, gaat het voldoende efficiënt? <9> Wordt de juiste zorgweg ingeslagen? <10> Wij zijn dan ook blij, dat we als gemeente steeds meer inzicht krijgen waar we kunnen bijsturen. Zodat we toch langzaam grip krijgen om de kosten stabiel te houden of te verlagen. Het CDA vindt het belangrijk dat doorverwijzers in de zorg professionals zijn en daarvoor goed opgeleid zijn en worden. Zodat ze in staat te zijn door te verwijzen naar zorg op maat en in laatste instantie pas naar langdurige (dure) zorg. Dat is investeren aan de voorkant. Samenwerken met partners is hierin essentieel. Het voorstel om nu de stelpost in te zetten ondersteunen wij dan ook van harte, dit is waar deze voor bedoeld is.

We zien uit naar het verkennende onderzoek Lokaal Energie Bedrijf, misschien kan dit een nieuwe inkomstenbron worden voor onze gemeente, ook hier misschien een win-winsituatie. Zelf stroom opwekken en de inkomsten binnen de gemeente Dalfsen behouden.

De CDA -fractie heeft afgelopen periode een toezegging gekregen om een plattelandsonderzoek te doen. Wij lezen hier niets over terug in de nota die nu voor ons ligt. Kan het college ons meenemen in de stand van zaken? <11>

Afgelopen maanden hebben we al vaker gesproken over het kunstwerk bij de Spil. Afgelopen zaterdag is de buitenruimte geopend, dit ziet er prachtig uit. Geeft een kunstwerk hier nog meerwaarde? <12> Wij stellen gezien onze financiële situatie voor, om de komende periode het investeren in kunst te laten en weer op te pakken in betere tijden.

Voorzitter, ik kom tot een afronding.

Als de CDA-fractie moet kiezen, dan investeren wij liever in de mens en energie dan in asfalt. Wij kiezen voor de toekomst van onze kinderen. Uitgaven voor onderhoud openbaar groen, aanpassingen wegen en onnodige vervanging bij nieuwe fietsroutes willen we tot een minimum beperken.

CDA-fractie Dalfsen

Janine Schiphorst, Roel Kouwen, Wim Massier, Bert Ruitenbergh en Betsy Ramerman

Voorzitter,

We danken het college en ambtenaren voor de PerspectiefNota. Evenals vorig jaar hanteren we deze boodschap als uitdaging:

Keuzes maken voor een financiële balans in het meerjarenperspectief

Alleen dit jaar is het nog ernstiger. Het meerjaren perspectief kleurt gedurende de hele planperiode (van 4 jaren) donker paars. De meicirculaire brengt hierin geen verandering. Het college stelt dan ook terecht een vijftal vragen aan de raad. We vinden het jammer dat het college hierop zelf nog geen voorlopige antwoorden heeft geformuleerd. We gaan straks in op deze vragen. Maar omdat dit om keuzes en prioriteiten vraagt is het goed om stil te staan bij wat ons als ChristenUnie drijft in te maken politieke keuzes.

Als ChristenUnie vinden we dat liefde de belangrijkste drijfveer moet zijn. De liefde die we als Christenen daarbij voor ogen hebben uit zich in recht en gerechtigheid, beschermen van wat zwak en kwetsbaar is en natuurlijk ook goed rentmeesterschap. Luxe en welvaart zijn hieraan ondergeschikt. Of dit laatste kan aangewend worden om de eerste zaken te ondersteunen.

Dit betekent dat we kiezen voor een adequate invulling van het sociale domein. Noodzakelijke hulp moet op een passende manier geboden worden. Op schaal en op tijd. Dit geldt voor het wegwijs maken van nieuwkomers en het prepareren op werk. Het geldt voor jongeren die in de knel komen door onze stressvolle maatschappij en / of gebrokenheid in gezinnen. Het geldt voor ouderen. Integreren en mee blijven doen. En zoals hiervoor al aangegeven, dit is niet alleen een taak van de gemeente, maar zeker ook van de gemeenschap. Bijvoorbeeld verenigingen, buurten en kerken kunnen hierin bijdragen.

Verder doen we inspanningen om de aarde goed te bewerken en niet uit te putten. Een markante opdracht voor mensen als rentmeesters waarin ons de zorg voor de aarde is toevertrouwd. We willen in deze raad ook hiervoor vertegenwoordiger zijn. We zijn druk met energietransities en dat is goed. Maar laten we vooral niet vergeten dat de eerste winst ligt in

besparingen. Wat je aan energie niet gebruikt hoef je ook niet op te wekken. En wat je niet op eet hoef je ook niet te kopen. Welke buurt of straat gaat ons verrassen met aanstekelijke voorstellen om te consuminderen? Kunnen we hier onze kanspot op inzetten? Hierbij hoort ook de aandacht voor adaptatie aan wijzigend klimaat. En waar veiligheid in de breedte onze aandacht heeft, geldt dat ook in relatie tot het klimaat.

Met deze prioriteiten willen de komende jaren ons inzetten voor onze gemeente en het welzijn van onze inwoners. <1>

Dan onze antwoorden op de gestelde vragen.

1. In welke mate bent u bereid risico's te nemen en reserves aan te wenden?
2. Bent u bereid om uw ambities bij te stellen?
3. Hoe kijkt u aan tegen aanpassing van (het ambitieniveau van) bestaand beleid?
4. Welke keuzes wilt u maken ten aanzien van sociaal domein (breder dan jeugd)?
5. Hoe kijkt u aan tegen de inkomstenkant (ozb verhoging)?

1. We zien dat het vrijwel zeker nodig is om reserves aan te spreken. Het tekort voor 2019 en 2020 is simpelweg te groot. Maar zoals bij de 1^e bestuursrapportage al aangegeven vragen we vanaf gisteren actie van het college om het beroep hierop te minimaliseren. Die urgentie vinden we niet terug in de perspectiefnota. Of lezen we het niet goed? <2> Van 2019 tot en met 2023 komen we zo'n 13 miljoen tekort. Dit overstijgt verre de algemene reserve vrij besteedbaar. En gaat het college de risico's op het sociale domein de volgende keer beter inschatten? <3> De score van de factor weerstandsvermogen is o.i. echt lager dan we in de jaarrekening hebben vastgesteld. Aan de andere kant moeten we ook kritisch de vele onderzoeken (14x), analyses (8x) en evaluaties (6x) bezien. Zijn ze allemaal nodig? En kan in veel gevallen een compactere vorm volstaan? <4> Ook als raad moeten we ons hierin soms beperken. In dit kader stellen we voor om het idee van datagedreven werken eerst maar eens beperken tot operationele managementinformatie en zo nodig de implementatie van een nieuw financieel systeem. Geen hoogdravende data-analytics dus. <5>
2. De raad heeft ambities op zes onderwerpen vastgesteld in de "Kleurrijke kubus". Zowel klimaat en duurzaamheid als transformatie in het sociaal domein staan wat ons betreft op kop. Maar burgerparticipatie en bestuurlijke vernieuwing kunnen anders. Moeten anders gelet op de ervaringen. De afgelopen maand heeft dit opnieuw duidelijk gemaakt. Of de gemeente nu initiatiefnemer of niet, we zijn als gemeente slordig op dit onderwerp. Het college moet kritischer zijn op processen van participatie door derden en serieuzer werk maken als ze zelf de initiatiefnemer is. Afgelopen dinsdag bleek dit al weer in het traject van het centrumplan Dalfsen. Burgers weten niet of, wanneer en hoe ze worden betrokken. De aanname dat adviesorganen hen vertegenwoordigen en dat een Dalfs Blauwtje volstaat lijkt onjuist. Wat ons betreft gaan we burgerparticipatie en bestuurlijke vernieuwing als pilot oppakken bij dit traject. En dat is al ambitieus genoeg. <6> De omgevingswet komt er. Maar we kunnen er wel terughoudend mee om gaan. Wat kunnen we naar achteren schuiven dan wel temporiseren? <7> In combinatie met het voorgaande denken we aan inzet van een "omgevingsstimulant" die door initiatiefnemers kan worden aangevraagd. Iemand die initiatiefnemers en belanghebbenden laat opsporen en een passende rol laat vervullen. <8>

De lijst van de projecten voor de komende jaren is imposant te noemen. Met als gevolg aanzienlijke korte termijn inzet in de ambtelijke organisatie, hoge investeringen en structurele verhoging van lasten. Wij stellen voor om te op deze lijst te versoberen en te temporiseren. Hier kunnen we best onderscheid maken tussen noodzakelijk en wenselijk, en tevens over nu of later. De tijdshorizon van 2026 vinden we veel te krap. Tel er maar eens 10 jaren bij op. <9>

- Bestaand beleid. We noemen als voorbeeld opnieuw het centrumplan. We snappen dat na de visie een plan uitgewerkt moet worden. Er is nu gekozen voor alle onderdelen tegelijkertijd. Maar hoe doen we dit? Wat is er nog nodig om één of enkele plannen nader uit te werken? Misschien alleen een keuze wat we met de auto's in het centrum willen. Ga dus niet alle projecten tegelijkertijd uitwerken en aanpakken. Dit redden we niet wat betreft participatie en te vroege uitwerking zal later weer leiden tot aanpassingen als we een realisatietermijn van 10 (en dat mag best langer) jaar hebben. Werk wendbaar! <10> Overigens kunnen we ons voorstellen dat er een limiet is in het investeren van parkeerplaatsen in het centrum. Stimuleren van andere vervoersvormen ligt voor de hand. <11> Of moeten we gaan denken aan betaald parkeren?

We noemen de wens om het parkeren bij het station voor de toekomst gereed te maken voor verdere groei van het aantal treinreizigers op de Vechtdallijn. <12> Het betrekken van de camperplekken als algemene parkeerplaats komt duidelijk in het vizier. En ook lekker dicht bij het centrum. Hoe kijkt het college hier tegen aan? <13>

Ter financiering van noodzakelijke of zeer wenselijke projecten is te overwegen om gemeentelijke gebouwen te verkopen. Diverse gebouwen hoeven we echt niet in eigendom te hebben.

En onze waarde van nuchterheid – vastgesteld in het missie en visie traject – brengt ons op de gedachte dat de beleidsnota archeologie echt kort door de bocht kan. <14>

Verder zien we graag in september een bespreekstuk in de raadscommissie van zogenaamde “plus”taken, waarvan het college vindt dat deze mogelijk voor versoering in aanmerking komen. <15>

We zijn tenslotte van mening dat we opnieuw moeten kijken naar een efficiencykorting op de totale organisatie van b.v. 1%. Leantrajecten leiden immers veelal tot slimmer en goedkoper werken. <16> En zoals gezegd, de raad moet zich daarom soms ook beperken.

- Welke keuzes maakt de ChristenUnie in het sociaal domein? Het belang van dit domein hebben we al aangegeven. Dit betekent niet dat er niets kan / moet gebeuren. Belangrijk is de oorzaak achter de vraag te onderkennen, te herkennen en hierop preventief te werken. Onze stressvolle maatschappij met hoge druk en verwachtingen, het opgroeien in gebroken of beschadigde gezinnen bedreigen een gezonde opvoeding. Overheid, onderwijs en inwoners zullen samen in gesprek moeten gaan over hoe we hier mee om willen gaan. Wat hoort bij het opgroeien met vallen en opstaan; wat kun je samen oplossen en wanneer is er meer hulp nodig? Wordt dit onderdeel van het programmaplan sociaal domein? <17>

Verder is tijdige en passende (ook vaak beperkte) zorg op zijn plaats. We zijn enthousiast over de mogelijkheden van een praktijkondersteuner huisarts met (jeugd) ggz-specialisatie. Regelen wat ons betreft. <18> Het stroomlijnen van de administratieve processen in de zorg kan leiden tot beperking van kosten. Pas hier ook het lean-werken op toe. In de WMO kan nagedacht worden over verhoging eigen bijdrage voorzieningen (eventueel naar draagkracht) en het anticiperen van onze ouder wordende inwoners op nuttige woningaanpassingen. En ook moeten we kritisch kijken naar de WMO kosten die mogelijk eerder onderwijs of zorgverzekering gerelateerd zijn.

Over de participatiewet: Winsten klotsen tegen de plinten, aldus Mark Rutte. Wat de ChristenUnie betreft het moment om met bedrijven te spreken over hun verantwoordelijkheid om inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt binnen de poort te halen. Gaat de gemeente dit thema de komende jaren stevig op de agenda zetten? <19>

Tenslotte geven we in overweging om de komende (vier) jaren de beleidsmedewerker kunst, cultuur en oudheidkunde niet in te vullen. <20>

5. Het gemeentefonds is de belangrijkste bron van inkomsten. Meer stabiliteit en voorspelbaarheid moet de inzet via de VNG blijven. Inkomsten voor de gemeente waar we zelf invloed op uitoefenen zijn beperkt. Niet alleen kijken naar OZB (dit zou een stijging van 60 % betekenen), maar ook naar andere mogelijkheden. Een stevige toeristenbelasting vinden we passend. <21> En het havengeld mag meer bijdragen tot een fatsoenlijke exploitatie van deze voorziening. Dit in combinatie met een reële heffing (toeristenbelasting en stageld) van de camperplekken. <22> Leges worden wat ons betreft niet meer gemaximeerd op € 100.000. Zijn er mogelijkheden om bepaalde subsidies de komende tijd om te buigen naar leningen (revolverende fondsen)? <23> Uiteindelijk is de OZB de eenvoudigste manier. Tegelijk niet de eerste. De goedkoopste gemeente zijn zonder reserves is voor ons geen begaanbaar spoor.

Duidelijk is dat er een belangrijke opgave ligt. Het idee van het college om tot 2023 te doen alvorens we weer in balans zijn, vinden we (te) passief. Dan is de spaarpot leeg. Met het gepresenteerde meerjaren perspectief mag het inderdaad soberder. We zijn zelf dan ook erg terughoudend geweest in ons wensenlijstje. Toch nog één: wat vinden we van het stimuleren van een sterrenzone in het Vechtdal? <24> En we zijn oprecht benieuwd naar de mogelijkheden die andere fracties aanreiken.

Voorzitter, Wij kunnen ons niet herinneren dat het financieel meerjarenperspectief voor de gemeente zo zorgelijk was. Lastige keuzes vragen om visie en moed. We hebben geprobeerd om onze drijfveren aan te geven en vertalingen te maken in concrete maatregelen. We vinden het belangrijk dat de situatie ook helder naar onze inwoners wordt gecommuniceerd. De komende jaren moet er misschien vaker “later” of “nee” gezegd worden. Dat zullen we dan onze naasten / inwoners duidelijk en liefdevol moeten uitleggen.

In dit proces wensen we de leden van de raad, het college en de ambtenaren Gods zegen en wijsheid toe. Ons gebed is dat ons gezamenlijke werk mag bijdragen tot welzijn van onze inwoners.

De fractie van de ChristenUnie
Rietje Lassche, Michiel Veldman en Luco Nijkamp

Inleiding

De perspectiefnota 2019. De tweede voorjaarsnota van deze raad. En de eerste echte van dit college. Vorig jaar stonden we hier nog wat vertwijfeld. Want wat was het college van plan? Wat voor voorstellen zouden er gaan komen die het oplopende begrotingstekort dat zich toen al aftekende zouden gaan verklaren. Blijkbaar was het nodig extra te investeren. Het antwoord dat we na twee termijnen kregen was dat er gedurende het jaar raadsvoorstellen zouden volgen. Dat zou de gewenste duidelijkheid gaan schetsen. Wij wachten nog steeds. Ik kom hier later op terug.

Allereerst. Compliment voor de opstellers. De manier waarop je in het stuk wordt meegenomen is plezierig en het geheel is vrij overzichtelijk, al blijven sommige onderdelen taaie kost om goed te kunnen doorgronden.

Financiën

De financiële prognoses over de komende jaren tonen een ronduit negatief beeld. Het is verleidelijk om het gelijk over de tekorten in de jeugdzorg te gaan hebben maar er is wat ons betreft meer aan de hand. Onze tekorten hangen minder samen met de tekorten in de jeugdzorg dan in sommige andere gemeenten het geval is.

Ik wil beginnen met een algemeen statement over de gemeentefinanciën in Nederland. Want één van de grootste tegenvallers voor de gemeente Dalfsen is het beleid dat het Rijk de afgelopen jaren voert. Het kabinet VVD/CDA/D66/CU had de mooie taak om na een diepe crisis met een huishoudboekje dat weer op orde was de goede investeringen in onze samenleving te gaan doen. Maar wat blijkt na bijna 3 jaar Rutte 3. Het kabinet zit op haar geld. Afgelopen jaar 11 MILJARD overschot. Net als het jaar ervoor. Dit kabinet houdt overal de hand op de rem terwijl de lasten voor gewone mensen op blijven lopen. Dit alles tijdens een HOOGCONJUNCTUUR. Door de manier waarop de overheidsfinanciën georganiseerd zijn betekent dit dat feitelijk dat de rem ook gezet is op de groei van het gemeentefonds. En dus hebben gemeenten overal in Nederland te kampen met grote tekorten. Een groot gevaar voor onze economie, zo laat ook de Wereldbank nu weten.

Wij vinden deze manier van overheidsfinanciering onwerkbaar voor het lokale bestuur. Deelt dit college deze mening? **V1** Er lopen momenteel via de VNG landelijke trajecten om tot verbetering te komen. Hoe houden wij hier een vinger aan de pols? **V2** Het is namelijk onze ambitie om dit verhaal hier voor het laatst te moeten houden vandaag.

Het college vraagt in de perspectiefnota om richting en stelt daarbij een viertal concrete vragen. Wij gebruiken deze eerste termijn vooral om deze te beantwoorden. Daarnaast zal ik mijn betoog eindigen met een extra aandachtspunt van onze kant.

De eerste vraag die u ons stelt is of wij reserves aan zouden willen wenden. Wij zijn blij dat het college blijkbaar dit jaar het handboek overheidsfinanciën goed heeft gelezen, want precies dit was ook vorig jaar ons pleidooi. Toen werd dit als “juridisch” onmogelijk gepresenteerd. Maar goed. Ons punt was en is denk ik helder. Dit soort tegenslagen is waarvoor een reserve bestemd is.

De tweede vraag is de vraag of wij onze ambities bij willen stellen. En daar wordt het lastig. Het ontbreekt ons namelijk nog onvoldoende aan inzicht wat we nu de komende jaren gaan doen. Er zit veel lucht in deze nota. De verklaring is wederom dat er nog kredietvoorstellen naar onze raad zullen komen. Maar op deze manier hebben wij niet echt het gevoel te werken aan onze ambities zoals aan het begin van deze periode in de kleurrijke kubus vastgelegd. Het korte antwoord is dus; in de kleurrijke kubus staan onze ambities, daarop verwachten wij actie en de overige ideeën/projecten en of ambities van raad en/of college zijn daarmee van een lagere prioriteit. Samengevat; wij zijn nieuwsgierig naar ons traject van bestuurlijke vernieuwing, tevreden als het gaat om de stappen die we maken in het armoedebeleid en het realiseren van nieuwe woonlocaties, we worden wat onrustig van de ontwikkelingen in zorg en welzijn maar we zijn ronduit ongeduldig als het gaat om de realisatie van onze duurzaamheidsambities. Voor die laatste geldt; zorgvuldigheid én snelheid zijn gewenst. Daarnaast is ook de betaalbaarheid van de transitie voor onze inwoners een belangrijk aandachtspunt voor onze fractie. Wij verwachten dat het college snel met voorstellen op dit punt komt.

De derde vraag gaat over het bestaande beleid. Wij zijn bereid kritisch naar kosten kijken te kijken maar ook daar geldt dat we pas besluiten nemen als we inzicht hebben in gevolgen van keuzes. Dit inzicht is ons toegezegd en hier komen we dan ook op een later moment op terug.

Wel willen wij graag al een aantal onderwerpen scherp markeren. En daarmee maak ik ook een bruggetje naar **de vierde vraag** die gaat over het sociale domein.

Wat ons betreft blijft gelden dat in Dalfsen iedereen die recht heeft op zorg die krijgt. Wat het ons ook moet kosten. Echter, we moeten wel goed blijven kijken of we onze middelen efficiënt en doelmatig besteden. Tot nu toe zijn we voornamelijk bezig geweest met de transitie en proberen we zo goed mogelijk een transformatieproces neer te zetten. Echter hebben we ons wel voldoende afgevraagd wat goede zorg is? Wat vinden we belangrijk in deze en wanneer zijn we tevreden? Hoe houden we het zorglandschap vitaal en kunnen we (nog) meer inzetten op innovatie?

Het gaat dan wat ons betreft ook over het gesprek rondom indicatiestellingen. Bijvoorbeeld in de jeugdzorg zijn er de laatste tijd toch veel signalen dat er wel erg veel jongeren in de zorg belanden. Hierbij geldt dat dit een ingewikkeld spanningsveld oplevert. Soms worden jongeren te laat opgemerkt waardoor er ineens enorme kosten gemaakt moeten worden. Maar vaak ook lijkt het alsof jongeren iets te snel worden voorzien van een etiket. Dit probleem kunnen wij vanaf deze plek niet oplossen maar is een opgave waar we als gemeente ons wel in moeten blijven ontwikkelen.

Een ander punt dat de laatste tijd ook in onze regio vaker de kop op steekt gaat over de besteding van zorggelden aan derden en welk percentage van deze gelden daadwerkelijk bij zorg terecht komt. Zorg is een voorziening en wat ons betreft hebben wij absoluut niet de taak bij te dragen aan de winstgevendheid van instellingen. Zorgcowboys zijn niet welkom in onze gemeente. Wij gaan ervan uit dat het college dit gegeven deelt? **V3** Hoe borgen wij dit in Dalfsen? **V4**

Ook blijven wij onverkort voorstander van het investeren in preventieve maatregelen. In dit kader markeren wij graag drie zaken die wij koste wat kost overeind willen houden. Dat betreft als eerste het bibliotheekwerk en als tweede de realisatie van laagdrempelige inloopvoorzieningen in al onze kernen (zoals opgenomen in de begroting 2019). Kan het college hier een stand van zaken over geven? **V5** Als derde zien wij graag een voorziening voor mensen die moeite hebben om de bijdrage aan sportverenigingen te kunnen dragen. We hebben een mooie voorziening voor de jeugd, maar hoe zit dit met volwassenen? **V6** Bewegen en sociale contacten zijn wat ons betreft essentieel voor de geestelijke gesteldheid. Bovendien zijn de kosten van een sportlidmaatschap goedkoper dan die van een psychiater. **M1**?

De laatste vraag betreft het verhogen van onze inkomsten. Het is daarbij erg verleidelijk om zelf aan knoppen te gaan draaien om onze inkomsten te verhogen. Dat zou best verdedigbaar kunnen zijn als je alleen kijkt naar ons tekort. Maar wij kijken toch wat anders naar deze materie.

Zo zien wij niets in maatregelen die op korte termijn iets zouden kunnen opleveren maar waarvan de uitwerking op langere termijn onduidelijk is. Voor de helderheid, wij doelen hier bijvoorbeeld op de suggesties van het college om zaken in onze gemeenschap verder te gaan privatiseren. Dit kan bij ons niet op steun rekenen.

Natuurlijk zien ook wij de noodzaak om waar mogelijk de inkomsten te verhogen. Voorstellen daartoe waarbij bijvoorbeeld de maximering voor leges worden losgelaten zijn wat ons betreft bespreekbaar.

Het draaien aan de knop van de OZB is wat ons betreft nog niet aan de orde. Wij werken niet mee aan het verzwaren van de lasten voor onze inwoners terwijl de overheid in brede zin Rijk/Provincie/Gemeenten op een enorme bult geld zitten. Dat moeten wij als overheden maar beter onderling gaan regelen.

Ook zien wij naast tegenvallers dit jaar ook echt wel weer meevallers ontstaan. Een (overigens verdiende) CAO verhoging gaat echt wel gecompenseerd worden door het Rijk. En ons grondbedrijf zit ook niet bepaald stil dit jaar. Het zou dus maar zo kunnen dat de jaarrekening 2019 een tekort op de begroting laat zien met daarnaast een groeiende algemene reserve.

Als dat het resultaat is én we hebben substantiële stappen gemaakt op onze eerder genoemde speerpunten dan zijn wij tevreden.

Tot slot nog een aandachtspunt van onze kant.

In het recent vastgestelde coalitieakkoord van de Provincie Overijssel is een goed en toegankelijk openbaar vervoer tot speerpunt van beleid verheven. Vraag: is het college op basis van bovengenoemd provinciaal speerpunt van beleid bereid het gesprek met de Provincie opnieuw aan te gaan? **V7** Inzet: 1. verbeteren van de OV-verbindingen met specifieke aandacht voor de kern Lemelerveld die de afgelopen jaren fors heeft moeten inleveren (schrappen lijnen naar Ommen en Raalte) 2. Onderzoeken in hoeverre verschillende vervoersstromen kunnen worden gecombineerd (doelgroepenvervoer). 3) Met de NS in gesprek te treden de hoeveelheid OV-fietsen op Station Dalfsen te verhogen.

Veel succes toegewenst.

Voorzitter,

Vorig jaar vertrok de trein van de gemeente als intercity vanaf het perron voor een nieuwe raadsperiode. De trein bestaat uit een aantal rijtuigen: in een ervan zit de Raad, in een het College en in een zit de ambtelijke organisatie. Iedereen zat vol met goede ideeën, ambities en plannen. Het zou een mooie reis worden de komende 4 jaar. Onze passagiers: burgers en bedrijven, vertrouwen op ons tijdens deze reis.

Het was bekend dat de snelheid van de TGV niet gehaald zou gaan worden, maar de intercity zou voldoende zijn. Samen hebben we afgesproken dat er een aantal stations is die we als intercity aan moeten doen:

- Klimaat en duurzaamheid
- Transformatie sociaal domein
- Armoede
- Omgevingswet
- Wonen
- Verkeersveiligheid

Ook de andere rijtuigen hebben stations die we willen bezoeken.

Maar toen kwam het najaar en de bladeren vielen op de rails. De septembercirculaire had niet veel goeds in petto voor de gemeente. De doorkijk die we kregen liet al zien dat de bladeren de komende jaren niet alleen in het najaar vallen, maar het hele jaar door. Vertraging ligt op de loer, we moeten zelfs hele ritten schrappen. Mogelijk zijn we niet langer in staat om alle stations te bezoeken.

De VVD vindt dat we onze reis opnieuw moeten bekijken. We zullen keuzes moeten gaan maken waar we wel of niet willen stoppen en hoe lang we willen stoppen. Daarbij maken we keuzes. Keuzes die het College voldoende bagage geven om een maatschappelijk rendabel reisplan te kunnen maken waar voldoende ambitie uit spreekt. Een TGV zit er niet in, een intercity is lastig, maar een stoptrein willen we niet. Laten we daarom streven naar in ieder geval een sneltrein.

Om een goede route te krijgen heeft het College aan de Raad een aantal vragen gesteld. Vanuit de VVD geef ik mijn visie hierop. Daarnaast geven we nog een aantal suggesties.

1. Zijn we bereid de ambities die we als Raad hebben vastgesteld bij te stellen?

Een Raad zonder ambitie is als een vogel zonder vleugels (vrij naar Walter H Cottingham, Canadees ondernemer en schrijver). Dus een ambitieniveau houden is voor de VVD belangrijk. Wel zijn we bereid te kijken of onderdelen van onze ambities kunnen bijstellen of versoberen. We zien we een aantal ambities waar we moeilijk aan kunnen komen, omdat de landelijke overheid ons hierin op de hielen zit: bijvoorbeeld klimaatbeleid en duurzaamheid met de RES en de invoering van de omgevingswet.

2. Zijn we bereid risico's te nemen en reserves aan te wenden?

Ambities kunnen niet gerealiseerd worden zonder risico's te nemen. Risico's horen bij het proces van verandering. Het is belangrijk dat de Raad zich bewust is van de risico's die horen bij het beleid van de gemeente. De VVD vindt wel dat we voorzichtig moeten zijn met het nemen van risico's. Het verleden laat zien dat gemeentes zich hierin kunnen verslikken met alle gevolgen van dien.

Ons weerstandsvermogen is goed, dus we kunnen daarom meer risico's nemen dan we nu doen. Dat zal ook moeten, want we zien dat de landelijke overheid het voor gemeentes steeds lastiger maakt om goed te kunnen begroten. De uitkering uit het Gemeentefonds is daar een goed voorbeeld van, maar ook de compensatie van de exorbitante toename van de kosten in het Sociaal Domein.

Dus ja, we zijn bereid risico's te nemen, maar met mate.

3. Welke keuzes willen we maken ten aanzien van het Sociaal Domein?

De uitgaven in het Sociaal Domein zijn tot nu toe lastig in de hand te houden.

Wat de VVD betreft mogen we hier afstappen van het adagium dat tot nu toe is gehanteerd: iedereen moet dezelfde zorg blijven ontvangen als voordat het Sociaal Domein bij de gemeente kwam. Dit is niet langer betaalbaar. Steeds meer gemeentes kijken kritisch naar het Sociaal Domein. Het moet nu gaan over beheersing. Beheersing van de zorg die we aanbieden en beheersing van de financiële consequenties van de zorg.

De VVD ziet een aantal maatregelen die de kosten in het sociale domein beter beheersbaar maken:

- Maximeren van de uitgaven. Tot nu kreeg iedereen dezelfde zorg. We zien dat de cliënten de gemeente steeds beter weet te vinden. Dat is natuurlijk goed, maar consequentie is dat de kosten toenemen. Het maximeren van de uitgaven, waar dit mogelijk is, helpt bij het verminderen van de uitgaven.
- Eigen bijdrage vergroten. Je zorgt hiermee ook voor prikkels om niet langer dan noodzakelijk gebruik te maken van de zorg. Draagkracht speelt hierbij een grote rol: niet iedereen is in staat om een grotere eigen bijdrage te betalen. Daar moeten we rekening mee houden.
- Kijk welke maatregelen andere gemeentes nemen om het Sociaal Domein op orde te krijgen. Wat de VVD betreft zijn er goede ideeën. Een paar voorbeelden:
 - Inzet/betere inzet praktijkondersteuners GGZ bij huisartsen.
 - Stimuleren gebruik PGB's.
 - Inzetten van informele zorg in plaats van formele zorg. In Kerkrade bekijken ze deze mogelijkheid met pleegzorg.
 - Afbouwen uren huishoudelijke hulp.
 - Verminderen indicaties individuele begeleiding.Misschien is niet alles toepasbaar voor Dalfsen, maar dit soort ideeën geven wel richting aan het beter beheersbaar maken van de kosten.
- We begrijpen dat de scheidslijn tussen kosten voor rekening van het Rijk en die van de gemeente niet altijd helder is. U bent bezig met een onderzoek hiernaar, de resultaten zien we graag tegemoet.

We hebben ten aanzien van het Sociaal Domein nog 1 vraag: we hebben nog geen antwoord op onze technische vraag over het verhogen van de eigen bijdrages: mag dat wel of niet? [#1]

4. Hoe kijken we aan tegen de inkomstenkant?

- De OZB hebben we vorig jaar verhoogd. We begrijpen dat we ook hiernaar moeten kijken. Voor de VVD geldt dat we de OZB maximaal verhogen met 2% [#1].
- Leges: vraag die we hierbij hebben is of we de opbrengsten uit de leges ook aan mogen wenden voor andere zaken. Als dat zo is vinden we een verhoging acceptabel.
- Bouwgronden: de inkomsten uit de verkoop van bouwgrond mag wat de VVD betreft ook verhoogd worden als dat mag en als dat nodig blijkt te zijn.
- Andere structurele inkomsten bronnen zien we niet, maar misschien dat het College hier nog mogelijkheden ziet.

5. Een andere mogelijkheid die we zien is het afstoten van niet-wettelijke taken en het versoberen van wettelijke taken waarvoor we meer doen dan noodzakelijk is. We vragen het College hier kritisch naar te kijken en met een voorstel te komen bij de behandeling van de begroting in november. U vroeg ons na te denken over privatisering. Voor de VVD zeker een mogelijkheid om te onderzoeken. Daarbij valt te denken aan de zwembaden, bibliotheken, etc.

6. Minder subsidies

Een kritische blik op de subsidies die we verlenen als gemeente Dalfsen, levert meer ruimte op in onze begroting. Hoe en in welke mate laten we over aan het College om met een realistisch voorstel te komen.

7. Versoberen projecten

Als we kijken naar de projecten, zien we mogelijkheden om deze te versoberen of niet te doen ook al hebben we als Raad al besloten om deze projecten uit te voeren. Wat ons betreft is dit zeker mogelijk met de volgende projecten:

- Voorplein gemeentehuis.
- Centrumvisie.
- Uitbreiding passantenhaven.

8. Slimmer/anders organiseren door samenwerking, minder regels, etc.

U vroeg de Raad na te denken over keuzes die te maken zijn, zoals bijvoorbeeld bibliotheken of onderhoud van wegen. Kunt u voor de 2de termijn een lijst met onderwerpen aanleveren die in aanmerking komen voor dit soort keuzes? Dit helpt de onderwerpen te vernauwen. Anders is de lijst wel heel breed [#2].

Voorzitter, ik kom tot een afronding. We hebben het College een aantal denkrichtingen gegeven die helpen om in november een sluitende begroting neer te zetten. Via de lijnen investeren, bezuinigen, kritisch kijken naar de taken die we uitvoeren, versoberen en slimmer organiseren denken we dat het mogelijk is om de begroting structureel op orde te krijgen. Een begroting die weer zwarte cijfers laat zien en voldoende ruimte biedt aan de ambities en de passagiers in onze trein. Want we doen dit voor hen: burgers en bedrijven.

De VVD wenst het College een goede reis, alle succes en wijsheid met de begroting 2020-2024.

De fractie van de VVD

Gerrit Jan Veldhuis

Hans Borgeld

Margreet Jansen

Harry Kok

Ronald Frijling

Algemene beschouwing PPN 2019-2022

Repareer uw dakgoot als de zon schijnt!

Dat roept deze perspectiefnota als gedachte op! Tegen de zon inkijkend zien we donkere wolken aan de horizon. We danken de organisatie weer voor deze perspectiefnota. De wolken lijken een gegeven waar we als raad geen invloed op hebben. Is dat zo? Onze voorbereiding erop maakt wel verschil. Daarom richten we onze blik op doelen en ambities en de aanpak waarop wij invloed hebben.

Net als vorig jaar dreigt er ook dit jaar een fors tekort op de nog op te stellen begroting voor 2020 (en verder). Onze financiële kengetallen geven echter nog aan dat we bij de top van Nederland horen. Solvabiliteit, schuldquote en belastingcapaciteit zijn allemaal zaken om blij mee te zijn. Vorig jaar heb ik dat al benadrukt en daarom stip ik het nu maar kort aan. Wat betreft D66 was het toen en is het nu geen tijd voor lapmiddelen en noodgrepen. Voor de gewenste beleidseffecten en een structureel sluitende begroting moeten we politieke keuzes maken. De discussie moet zoals in de nota ook gesteld gaan over het gewenste ambitieniveau en welke lasten voor onze inwoners daarbij passen. D66 is blij dat aan de vorig jaar gedane oproep daartoe nu gevolg gegeven wordt.

De inwoners van Dalftsen hebben ook behoefte aan en belang bij duidelijkheid over de mogelijkheden en onmogelijkheden. Zowel over het huishoudboekje van de komende jaren als over de spaargelden waar Dalftsen de beschikking over heeft. Beiden zijn gemeenschapsgeld.

Sociaal domein

Er zijn vrijwel overal in het land tekorten m.n. Bij de jeugdzorg, De donkere wolken waar ik vorig jaar over sprak zijn dichterbij gekomen. Er lijkt een financieel onmogelijke opdracht te zijn doorgegeven vanuit den Haag aan de gemeenten. De rapportages gaan vooral over de financiële tekorten en de oorzaak ervan. D66 probeert ook een gevoel te krijgen bij de kwaliteit van de geboden zorg. Bereiken we onze transformatiedoelen? Ervaren onze cliënten ook daadwerkelijk maatwerkoplossingen, of zijn dat enkel doelen op papier? Naast de kwantitatieve informatie meer kwalitatieve informatie. Indicatoren die tellen en vertellen. Een dashboard om te sturen en te monitoren. Betrek de raad bij het formuleren van de indicatoren die in het dashboard moeten komen. <1>

Doelgericht werken met data zoals voorgenomen in deze nota. We zijn een lerende organisatie en daardoor zijn wij prima in staat om te kijken en te leren van andere succesvolle gemeenten. En als we dan zelf gaan kijken en leren sparen we tegelijkertijd die dure externe uit. <2> Voorlopig zal de gemeente Dalftsen er toch het beste van moeten maken. Dat kan door op allerlei gebied goed op de kleintjes te letten. Door slim en oplossingsgericht elk thema aan te pakken. Het doel nastreven met zo min mogelijk kosten. De regeldruk op elk gebied kritisch onder de loep te houden. Je dienstverlening zo inrichten dat de hulpvraag van inwoners ons uitgangspunt is. Niet onze eigen overheidswereld van wetten en procedures. Met een motie een verordening Sociaal Domein willen wij onnodige regels zoveel mogelijk beperken. Dat moet de gewenste integrale dienstverlening bevorderen <M1>

Wonen

Zoveel mogelijk inwoners van Dalfsen dienen de mogelijkheid te hebben van een bij hun leefsituatie passende woning. De woningmarkt kent echter nog steeds tekorten. Veel mensen wonen ook in een niet bij hun leefsituatie passende woning. B.v. Als kinderen het huis uit gaan blijft een ouder echtpaar regelmatig wonen onder een dak waar meer mensen zouden kunnen wonen. Door het binnen af te spreken kaders mogelijk te maken om ook in de bebouwde kom woningen te splitsen snijdt het mes aan twee kanten. De mensen kunnen kleiner gaan wonen in hun eigen woonomgeving.

En de grondexploitatie inkomsten van de gemeente hoeven er echt niet onder te lijden. Daar biedt de woningmarkt nog perspectief genoeg voor. Zoveel zelfs dat Dalfsen eens moet na gaan denken over het effect van hoogbouw tot op zekere hoogte om het groene buitengebied te ontzien. <3>

Qua opbrengsten grondbedrijf en de stabilisatie daarvan blijft D66 van mening dat de benutting van gronden rond de kleinere kernen goed is zowel voor de kleinere kernen als voor de aantrekkelijkheid van de kern Dalfsen. Groei mag niet het leidende principe en doel op zichzelf zijn. De melkkoe (meevallende opbrengsten) van het grondbedrijf moet niet de creativiteit qua bedenken van alternatief beleid beperken.

Energie transitie naar een energieneutrale gemeente

Om zo snel mogelijk een energieneutrale gemeente te worden zal Dalfsen nog grote stappen moeten zetten. Alleen maar ook in samenwerking met de regio en het Rijk. Bij vrijwel alle projecten voor grootschalige energieopwekking is gebleken dat de inwoners verwachten dat zij er tijdig en actief bij betrokken worden. Zowel door de initiatiefnemer als door de gemeente. Het proces van dergelijke projecten moet zodanig worden doorlopen dat zoveel mogelijk mensen er letterlijk en figuurlijk energie van krijgen.

Participatie

Om de inwoners bij ingrijpende projecten in hun gemeente op een goede manier te betrekken is van groot belang. Zie de energietransitie, maar dat geldt voor meer thema's.

D66 wil een voorstel doen om de samenspraak met de inwoners op een betere manier op te pakken. <M2>

Inkomsten en uitgaven

Met de donkere wolken qua onvermijdelijke lasten aan de horizon is het zaak om de tering naar de nering te zetten. Misschien tijdelijk, misschien structureel.

Qua projecten en ambities zijn er zaken die belangrijk en dringend zijn. Maar er zijn ook zaken die wel belangrijk maar niet dringend zijn. Soms kunnen de ambities vervuld worden met een versoberde aanpak. <4>

Qua investeringen en onderhoud in wegen past wellicht even wat terughoudendheid. Zolang de verkeersveiligheid maar niet in het geding komt.

Minder onderhoud of selectiever qua maaien aan bermen kan zelfs extra biodiversiteit opleveren. Er zijn ook incidentele mogelijkheden om te besparen of beter te benutten. Het oude politiebureau in Dalftsen zou heel goed tijdelijk onderdak kunnen zijn voor de speelgoedbank. Die voorziet al meer dan 500 kinderen van speelgoed en zoekt nog naar uitbreiding en onderdak in Dalftsen. Dit pand staat nu doelloos leeg in afwachting van het centrumplan. Maak het in die tussentijd maatschappelijk nuttig. <5>

Om de kosten te drukken zijn er wellicht gebouwen die de gemeente kan afstoten. We zouden daarom graag een discussie in de raad voeren over ons vastgoedbeleid. Als we per voorstel voor grootschalige projecten gerichte dekking geven kan de stelpost ambities raad wellicht vrijvallen. Sommige projecten kunnen misschien soberder uitgevoerd worden zoals hybride sportvelden. Onder de huidige omstandigheden kan die keuze ook voor de wethouder verdedigbaar zijn.

Als we met de weerstandsratio die nu 4,9 is dreigen te zakken naar de ratio 2 (nog steeds uitstekend) dan is OZB verhoging voor D66 een optie om te overwegen.

Als we de dakgoot kunnen repareren terwijl de zon schijnt is de vraag gerechtvaardigd: ***Mag het ietsje minder somber?***

Hiermee sluit ik graag af.
D66 Dalftsen